

Hanaholmen, den 23 juli 1990

Sauli Takala: Mitä meidän tulisi oppia menneistä vuosista?

Joskus on sanottu, että ainoa mitä opimme historiasta on, että emme opi historiasta mitään. Toisaalta on esitetty optimistisempi näkemys: ne jotka eivät tunne historiaa, joutuvat toistamaan sen. Ne jotka tietävät mitä ennen on yritetty saada aikaan, voivat ottaa oppia aikaisemmista onnistumisista ja epäonnistumisista. Mitä me voisimme yrittää oppia kieliohjelmamme suunnittelusta? Itse olisin taipuvainen tekemään seuraavanlaisia johtopäätöksiä.

* Virallisessa koulusuunnittelussa tunnutaan usein lähdeävän varsin idealistisesta oppilasnäkemystä: oppilaat ovat opinhaluisia, jotka osaavat itse päättää, mitä on tarpeen ja hyödyllistä opiskella ja miten paljon. Oppilaat pyrkivät turvaamaan itsensä mahdollisimman hyvän ja laajan yleissivistyksen. Valinnaisuutta tulisi siis lisätä.

Itse en ole näin optimistinen. Kokemukset ja tutkimukset kaikkialla maailmassa osoittavat, että silloin kun koulunkäynti on muuttunut etuoikeudesta velvollisuudeksi tai se koetaan muuten lähes välttämättömäksi, sisäinen motivaatio ei läheskään aina ole kovin korkea. Koulun lisäksi oppilailla on monia muita nuoruusiän "kehitystehtäviä", ja he laskevat tarkasti miten paljon he ovat valmiit satsaamaan opiskeluun. Tästä taktikoinnista saattaa vielä saada palkinnon ylioppilastutkinnossa siten, että suppeampaa yleissivistävää oppia hankkiva saa keskittymisensä ansiosta parempia arvosanoja kuin useisiin aineisiin panostava oppilas. Oppilaat ovat usein tarkasti selvillä jatko-opiskelun vaatimuksista ja he todennäköisesti ovat taipuvaisia pikemmin minimoimaan kuin maksimoimaan opintojensa laajuuden ja keskittymään niihin aineisiin, joista on nimenomaan hyötyä sisäänpääsypistemääriä ajatellen.

Jos siis halutaan varmistaa tietty yleissivistyksen sisältö, ei pidä luottaa oppilaiden valintojen takaavan sen. On viisaampaa säätää laaja kuin suppea pakollisten aineiden määrä. Valinnaisuus ei ole mikään itseisarvo. Tulisi huolellisesti selvittää, miten koulutuksen funktio on kehittynyt ja kehittyy nuorison silmissä. Ei tule olettaa, että samat arviointit ja arvostukset pätevät kuin keski-ikäisen koulusuunnittelijan nuoruusaikana.

* Toisaalta virallisessa suunnittelussa esiintyy erikoisia kytkentöjä ja vanhoihin koulumuistoihin kytkeytyviä myyttisiä käsityksiä kielenoppimisen erityisestä vaikeudesta. Nykylukion suunnittelussa on ilmeisesti lähdetty siitä, että matemaattisesti lahjakas ja kiinnostunut oppilas (poika?) ei tarvitse, eikä ilmeisesti voikaan hankkia kovin laajaa kielitaitoa. Kielet ja matematiikka ovat siis aitoja opetuksellisia vaihtoehtoja toisillensa. Ne näyttävät myös jotenkin olevan oppimisen kannalta toisilleen vastakkaisia.

Itse pidän ajatusta kielten ja matematiikan vaihtoehtoisuudesta auttamattoman vanhakantaisena ajatteluna. Sen sopivuus Suomen tilanteeseen on sitäpaitsi erityisen heikko. Samoin vertailu muiden maiden opetussuunnitelmien sisältöön ("Suomen kansainvälisesti raskas kieliohjelma, jota on kevennettävä") on tehtävä harkiten ja viisaasti. Lukion opetussuunnitelmakomitean harkintakyvyn olisi suonut olleen suuremman. Omat tarpeemme ovat ratkaisevia, muiden mallit ovat vain vertailupohjan antavia. Ruotsin ja englannin taito ei riitä lukion käyneen oppilaan vieraan kielen taidoksi varsinkaan nyt, kun on tapahtunut ja tapahtumassa perusteellisia muutoksia maailmalla.

Siis, pitkän matematiikan ja toisen vieraan kielen kytkentä lukiossa on lopetettava mitä pikimmin. Nykyisillä menetelmillä pystytään hyvin opettamaan kaikille lukion oppilaille kotimaisen kielen lisäksi kaksi vierasta kieltä ja ne ovat helposti myös laajan matematiikan oppilaiden kapasiteetin rajoissa. Jokaisella oppilaalla, jolla ei ole spesifisiä puutteita lyhytkestomuistissa tai muita vastaavia erityisongelmia, on täydet tiedolliset edellytykset oppia vieraita kieliä ilman mitään suurempia ongelmia. Vieraiden kielten oppiminen ei edellytä mitään erityistä kielioppea, joka vain joillakin on syntymälahjana. Se edellyttää vain tietyn opiskelupanoksen investoimista. Jos jotain kompromissia on tarpeen hakea, sitä voidaan etsiä opiskeluaajan pituudesta: toinen vieras kieli voisi olla pakollinen laajan matematiikan lukijoille 2 vuoden ajan tai jopa vain 1,5 vuotta. Ehdoton minimivaatimus on, että toisen vieraan kielen opiskelun tulee ilman ongelmia sopia myös laajan matematiikan valinneen oppilaan opinto-ohjelmaan.

Kun maamme kieltenopetuksesta katsotaan aiheelliseksi käyttää sellaisia negatiivisia ilmaisuja kuin "raskaus" ja "pakko...", on syytä selvästi todeta, että nämä ovat propagandismin kallellaan olevia ilmauksia. Kaikkihan ovat raskautta ja pakkoa vastaan. Olisi paljon voitettu, jos saisimme lisättyä sen seikan oivaltamista, että kielitaidon kartuttaminen on aina varteenotettava ajan ja energian investointi. Siitä on yksilölle sekä iloa että hyötyä jo alkeiden osaamisen tasolla. Kielitaito ei, toisin kuin monet muut oppisisällöt, vanhene muutamassa vuodessa, kuten monella muulla alalla voidaan todeta käyvän. Toinen hyvä asia olisi, jos tajuttaisiin se, että nimenomaan koulu on erinomainen paikka monipuolisen kielitaidon pohjan hakkimiseen, koska siellä on aikaa siihen säännölliseen harjoitteluun, joka kaiken taidon hakkiminen edellyttää. Kielitaito - kuten kaikki taito - edellyttää ~~sekä~~ opittavien asioiden ymmärtämistä mutta myös nimenomaan tämän ymmärtämisen kehittämistä käyttötaidoksi. Jonkin kielioppiasian ymmärtäminen voi parhaimmillaan tapahtua melko nopeasti mutta sen integroituminen toimivan kielitaidon osaksi vie parhaimmillaankin paljon enemmän aikaa. Tätä aikaa on koulussa helpommin järjestettävissä kuin koulun ulkopuolella: tämän tietää jokainen, joka aikuisena halajaa oppia kieliä.

Siis, pitkän matematiikan ja toisen vieraan kielen kytkentä lukiossa on lopetettava mitä pikimmin. Nykyisillä menetelmillä pystytään hyvin opettamaan kaikille lukion oppilaille kotimaisen kielen lisäksi kaksi vierasta kieltä ja ne ovat helposti myös laajan matematiikan oppilaiden kapasiteetin rajoissa. Jokaisella oppilaalla, jolla ei ole spesifisiä puutteita lyhytkestomuistissa tai muita vastaavia erityisongelmia, on täydet tiedolliset edellytykset oppia vieraita kieliä ilman mitään suurempia ongelmia. Vieraiden kielten oppiminen ei edellytä mitään erityistä kielipäätä, joka vain joillakin on syntymälahjana. Se edellyttää vain tietyn opiskelupanoksen investoimista. Jos jotain kompromissia on tarpeen hakea, sitä voidaan etsiä opiskeluajan pituudesta: toinen vieras kieli voisi olla pakollinen laajan matematiikan lukijoille 2 vuoden ajan tai jopa vain 1,5 vuotta. Ehdoton minimivaatimus on, että toisen vieraan kielen opiskelun tulee ilman ongelmia sopia myös laajan matematiikan valinnee oppilaan opinto-ohjelmaan.

Kun maamme kieltenopetuksesta katsotaan aiheelliseksi käyttää sellaisia negatiivisia ilmaisuja kuin "raskaus" ja "pakko...", on syytä selvästi todeta, että nämä ovat propagandisiin kallellaan olevia ilmauksia. Kaikkihan ovat raskautta ja pakkoa vastaan. Olisi paljon voitettu, jos saisimme lisättyä sen seikan oivaltamista, että kielitaidon kartuttaminen on aina varteenotettava ajan ja energian investointi. Siitä on yksilölle sekä iloa että hyötyä jo alkeiden osaamisen tasolla. Kielitaito ei, toisin kuin monet muut oppisisällöt, vanhene muutamassa vuodessa, kuten monella muulla alalla voidaan todeta käyvän. Toinen hyvä asia olisi, jos tajuttaisiin se, että nimenomaan koulu on erinomainen paikka monipuolisen kielitaidon pohjan hakkimiseen, koska siellä on aikaa siihen säännölliseen harjoitteluun, joka kaiken taidon hakkiminen edellyttää. Kielitaito - kuten kaikki taito - edellyttää ~~sekä~~ opittavien asioiden ymmärtämistä mutta myös nimenomaan tämän ymmärtämisen kehittämistä käyttötaidoksi. Jonkin kielioppiasian ymmärtäminen voi parhaimmillaan tapahtua melko nopeasti mutta sen integroituminen toimivan kielitaidon osaksi vie parhaimmillaankin paljon enemmän aikaa. Tätä aikaa on koulussa helpommin järjestettävissä kuin koulun ulkopuolella: tämän tietää jokainen, joka aikuisena halajaa oppia kieliä.

Hanaholmen, den 27 juli 1990

Sauli Takala

90-luvun kielenopetuksen haasteet

Suomen kieltenopetuksella on 1990-luvulla useita kiinnostavia ja vaativia haasteita. Seuraavassa esitän tärkeimpinä pitämäni vaatimukset:

1) Olisi saatava aikaan muutos yleisessä suhtautumisessa kieltenopetukseen. Vanhempien ja oppilaiden tulisi kokea kieltenopetus arvokkaana mahdollisuutena, jota tervehditään ilolla ja jota käytetään täysimittaisesti hyväksi. Tässä tarvitaan asiallista ja hyvin määrätietoista valistustoimintaa. Erityisen suuri haaste tämä on maamme ruotsin kielen opettajille.

2) Olisi saatava aikaan muutos yleisessä käsityksessä kieltenopetuksesta. Vaikean, työlään ja osittain tarpeettoman aineen sijasta kieliaine olisi koettava yhä usemmin hyödylliseksi ja vaikeudeltaan ja työmäärältään normaaliksi aineeksi, joka ei vaadi mitään erikoista kielipäätä.

3) Yleisen käsityksen tulee mieltää yhä selvemmin kieltenopettajat korkeatasoisiksi ammattilaisiksi, jotka tekevät arvokasta ja tuloksellista työtä. Kieltenopettajien tulee siksi systemaattisesti kehittää ammatillista taitoaan. Erityisesti tulee kehittää tietoa siitä, mitä oppiminen on, millaista on tehokas oppiminen, millaisia vaikeuksia oppimisessa on ja miten niitä voi vähentää. Kieltenopettajien tulee suhtautua erittäin kriittisesti erilaisiin harjoituksiin, työtapoihin jne, joiden väitetään olevan tehokkaita. Opettajien pitäisi kriittisin vertailuin varmistua itse niiden tehokkuudesta. Opettajien tulisi pyrkiä saamaan selville oppilaiden käsityksiä ja väärinkäsityksiä opettavista asioista. Perusasioiden vankkaa osaamista tulisi voimakkaasti korostaa: tämä tarkoittaa riittävän sanavaraston systemaattista kartuttamista, peruslausetyyppien muodostamisen taidon korostamista, kielellisen tietoisuuden kehittämistä ja oppimisesstrategioiden jatkuvaa edistämistä. Epämääräinen osaaminen on sekä tiedollisen että affektiivisen kehityksen kannalta todennäköisesti paljon haitallisempaa kuin yleensä ajattelemme. Osaamisen ja tajuamisen itseluottamusta ja oppimisoptimismia luovaa merkitystä ei tulisi aliarvioida. Myös heikompien oppilaiden tulisi voida kehittyä kasvavassa määrin autonomisemmiksi oppijoiksi.

4) Kieltenopetuksen sisältöä ja menetelmiä on jatkuvasti kehitettävä. Näistä tärkeimpiä ovat:

- * Suullisen kielitaidon opetuksen tehostaminen ja suullisen kielitaidon säännöllinen testaaminen
- * Vieraan kielen käytön systemaattinen integrointi muihin kieliin ja muihin aineisiin
- monikieliset sanastot kielten oppikirjoihin
- reaaliaineiden oppikirjojen keskeisen terminologian vieraskieliset vastineet oppimateriaaleihin
- vieraan kielen lisääminen reaaliaineiden oppisisältöjen opettamisissa
- monikielisen sukulaissanaston luominen
- monikielisen vertailevan peruskieliopin luominen

5) Autenttisuuden lisääminen kieltenopetukseen

- * Autenttisemmat nauhat ja ekstensiivinen kuuntelu
- * Autenttisemmat tekstit ja ekstensiivinen lukeminen

Autenttisuus tarkoittaa toisaalta (a) mahdollisimman luontevia tekstejä, harjoituksia jne, jotka ovat kielenkäytön harjoittelun kannalta tarkoituksenmukaisia, (b) materiaalia, joka on kielen systeemisen perustan oppimisen kannalta mielekästä (todella oppimista edistävää, eikä esim. pinnallisesti aktivoivaa; tämä aktivoiva-sana on yksi muotisana, jonka kanssa on syytä olla varovainen; mielestäni vain silloin on paikallaan koulussa puhua oikeasta aktivoinnista, kun on kyseessä mielen aktiivisuus, ei erilainen - pahimmillaan vähän aivotoimintaa edellyttävä - puuhastelu; ratkaisevampaa kuin aktivoinnin ja aktiivisuuden määrä on sen laatu ja siis erityisesti henkisen aktiviteetin laatu). Kielen oppimateriaalin ei tarvitse olla autenttista (eli muokkaamatonta) kuin tiettyyn rajaan saakka: sen pitää olla myös oppimisen edistymisen kannalta mielekästä. Kaikki autenttinen materiaali ei ole suinkaan sen arvoista, että siihen kannattaisi tuhata aikaa. Maailma on täynnä mitäänsanomaton autenttista puhetta ja kirjoitusta. Tärkein vaatimus, joka voidaan asettaa työtavoille, materiaalille jne on, että ne edistävät opettavan asian ymmärtämistä ja sen käytön hallintaa. Oppimisen edistyminen olkoon aina mielessämme.

6) Kielikokeiden kehittäminen

* Kokeiden tulisi mahdollisimman pitkälle vastata kielen ymmärtämisen ja tuottamisen tilanteita ja näin tukea opetuksen ja opiskelun suuntautumista mahdollisimman luontevaksi. Suullisen kielitaidon arvioiminen tulee olla luonteva osa kaikkea kielitaidon testaamista.

16. fotbildningskurs för svensklärare på Hanaholmen

Nya medel och metoder i svenskundervisningen

23.7.1990

Sauli Takala

Ruotsin opetus kouluissa

Koulun sisällöistä tuntuvat eniten keskustelua herättäneen vieraiden kielten, uskonnon ja äidinkielen opetus. Onko ne oltava kaikille yhteisiä, "pakollisia" aineita ja millainen tulisi opetuksen sisällön olla? Viime aikoina on maassamme eniten ollut valokeilassa ruotsin kielen asema koululaitoksessamme. Asialla on ollut erityisesti Suomalaisuuden liitto ja sen puheenjohtaja prof. Erkki Pihkala. Suomalaisuuden liitto näyttää pitävän liiton tärkeimpänä asiana ruotsin opetuksen tekemistä vapaaehtoiseksi aineeksi. Millaisia perusteluja liiton puheenjohtaja esittää ohjelmalleen? Ne vaihtelevat eri esityksissä, mutta seuraavat perusteet näyttävät useimmiten olevan esillä: 1) Ruotsin kielen taito ei ole tarpeen kaikille. 2) Vapaaehtoisesti ruotsia opiskelisivat siitä kiinnostuneet ja tämä takaisi riittävän ruotsin hallinnan maassamme. 3) Ruotsin valtio ei ole vastavuoroisesti lailla vahvistanut suomen kielelle virallisen kielen asemaa ja kielivähemmistön erikoiskohtelua. 4) Ruotsin kielestä vapautuva opetus aika tarvitaan muiden aineiden opetukseen yhdentyvän Euroopan haasteisiin valmistauduttaessa. Kuinka hyviä nämä perustelut ovat?

Tarve ja sen toteaminen ovat tunnetusti vaikeita asioita. Esimerkiksi psykologit ja filosofit käyvät jatkuvasti keskustelua tarpeista ja niiden olemuksesta ja vaikutuksista. Professori Pihkala tuntuu mieltävän ruotsin kielen tarpeen siten, että maamme pieneen ruotsinkielinen vähemmistö sanelisi, että heidän vuokseen kaikkien on opiskeltava ruotsia. Tämä tulkinta on kyseenalainen. Miten ensinnäkään voisi pieni vähemmistö pakottaa suurta eduskunnan enemmistöä vastoin tahtoaan säättämään ruotsin kielen opetuksen kaikille yhteiseksi oppiaineeksi?

Ruotsin kielen opetuksen kriitikot viittaavat usein siihen, että peruskoulua suunniteltiin aluksi yhden vieraan kielen kouluksi ja että vasta hallitusneuvotteluissa ruotsi tuli mukaan kaikille yhteiseksi

aineeksi. Tämä leimataan usein poliittiseksi lehmänkaupaksi. Tämä kuvaus asiasta hyväksytään yleisesti ilman asian syvällisempää pohdiskelua. Voi kuitenkin kysyä oliko kyseessä lehmänkauppa vai oliko kyseessä normaali ja asianmukainen eduskunnan tahdonilmaisu.

Peruskoulun suunnittelussa olivat keulilla kansakoulua edustavat henkilöt, joilla näyttää olleen varsin syvällinen epäily lasten ja nuorten oppimismahdollisuuksia kohtaan. Koululaiset voivat oppia vain yhden vieraan kielen, kielten ja matematiikan opetus tulee järjestää tasokursseiksi ja lukioon pääsemiseksi tulee olla vähintään keskikurssin tasoiset opinnot. Kuitenkin tällöin jo yli puolet ikäluokasta oli keskikoulussa jossa opiskeltiin toista kotimaista ja yhtä vierasta kieltä ilman tasokursseja. Ajatus siitä, että opetusmenetelmiä kehittämällä koko ikäluokalle voitaisiin järjestää mielekästä kahden vieraan kielen opiskelua tuntui näistä koulunuudistajista mahdottomalta. Tässä ei ole kuitenkaan mitään uutta: kautta koulun historian on aina esitetty ettei koulutusta voida laajentaa yli tiettyjen henkilöryhmien ja väestön tiettyjen prosenttiosuuksien. Suuri rahvas, tytöt, vammaiset, muut erilaiset vähemmistöt eivät tarvitse koulutusta tai ainakin vain vähän koulutusta eivätkä ne pysty paljoa koulutusta omaksumaankaan. Tällaiset ryhmät on syytä joko vapauttaa kokonaan koulutuksesta tai tehdä monet oppisisällöt heille vapaaehtoisiksi. Aivan yhtä hyvin kuin väittää, että ruotsin kielen opetuksen tekeminen kaikille yhteiseksi oppinaineeksi oli poliittinen lehmäkauppa, voidaan väittää että eduskunta osoitti konservatiivista kouluväkeä valistuneempaa ja kaukonäköisempää näkemystä koko ikäluokan oppimistarpeista ja -potentiaalista.

Eduskunta tuntuu olleen peruskoulunuudistajia ja nykyistä Suomalaisuuden liittoa laajakatseisempi siinä, ettei ruotsin kielen opetusta kaikille oppilaille rakennettu maamme pienen ruotsinkielisen vähemmistön vuoksi vaan lähinnä pohjoismaisten yhteyksiemme ja omien etujemme vuoksi. Viimeaikaiset tarvetutkimukset ovat kiistatta osoittaneet, että teollisuudessa ja kaupassa on ruotsi englannin ohella eniten tarvittu kieli. Myös saksan, ranskan ja venäjän taitoa tarvitaan nykyistä enemmän mutta ei englannin eikä ruotsin kustannuksella. Meillä opiskeltavat kielet ovat kuin laajenevat kehät. Ruotsilla on käyttöä kotimaassa ja muussa Pohjolassa. Saksa, ranska ja venäjä ovat pääasiassa Mannereuroopan kontaktiemme välineitä. Englanti on eräänlainen ⁴lingva franca, johon voi yrittää turvautua

kautta maailman, jos ei löydy muuta yhteistä kieltä.

Eduskunta on ilmaissut tahtonaan, että se haluaa kaikkien kansalaisten oppivan pohjoismaisessa yhteydenpidossa luonnollisen pohjoismaisen kielen, ruotsin, perusteet. Tämä on vapaa poliittinen valinta, joka on tehty omista lähtökohdistamme. Ei ole mitään perustetta edellyttää, että Ruotsin pitäisi harmonisoida kielilakinsa Suomen kaltaiseksi, kuten Suomalaisuuden liitto edellyttää. Ruotsi ei ole Suomen kielilainsäädäntöä ulkoa määrännyt eikä ole sen säätämisen yhteydessä sitoutunut mihinkään vastavuoroisuuteen. Ruotsin valtio päättää suomen kielen asemasta omien intressiensä ja poliittisen tahdon mukaisesti, kuten Suomi on tehnyt ruotsin kielen suhteen. Ei ole myöskään perusteltua edellyttää, että pohjoismaisessa yhteistyössä englanti olisi yhteinen kommunikaatiokieli. Muut osapuolet eivät englantia tarvitse ymmärtämisen edistämiseksi. Lisäksi monilla yhteistyön alueilla englannin kieli ei ole suinkaan ongelmaton, koska englannin kielessä ei ole läheskään aina luontaisia vastineita pohjoismaisia oloja kuvastaville termeille. Ainoa kommunikoinnin helpottaminen, mitä suomenkieliset voivat perustellusti edellyttää, on tulkkien ja kääntäjien käyttäminen tarvittaessa, kuten muissakin kansainvälisissä yhteyksissä tehdään. Suomalaiset eivät voi mitään sille kiroukselle, että kuulumme niin erikoiseen kieliperheeseen ja joudumme siksi käyttämään muita enemmän aikaa ja energiaa kielten opiskeluun. Ehkä kyseessä ei olekaan pelkkä kirous. Kulttuurimme on monessa suhteessa ainutlaatuinen ja ehkä kielellinen eristyneisyytemme auttaa jonkin verran tämän säilymistä. Eivät rajoitukset aina ole esteenä myöskään materiaalisella alueella: Japanilta puuttuvat monet raaka-aineet mutta se on siitä huolimatta teollisuuden ja talouden supervalta.

Epäilemättä ruotsinkielen taito ja sen opiskelu ei ole tarpeen kaikille, jos määrittelemme tarpeen sellaiseksi asiaksi, jota ilman yksilö ei voi mitenkään tulla toimeen. Mutta jos tarve määritellään näin tiukasti, voidaan kysyä tarvitaanko uskonnon opetusta lainkaan. Tarvitseeko äidinkieltä opettaa sen pidemmälle, että osaa lukea ja kirjoittaa? Kuinka paljon tavallinen kansalainen tarvitsee matematiikkaa, biologiaa, kemiaa, fysiikkaa, maantietoa ja historiaa? Onko liikunnan opetukseen mitään perusteita? Mitä hyötyä on musiikin ja kuvaamataidon opetuksesta? Eikö tarpeellisinta edellä esitetyn tiukan tarvekäsityksen mukaan yksilölle olisi kotitalous ja

enemmän tyttöjä ja siinä menestyvät parhaiten ylimpien sosiaaliryhmien kaupunkilaistytöt. Jos kieltenopiskelu olisi vapaaehtoista, heikommin menestyvät, maaseudulla asuvat ja pojat tavallisimmin jättävät kielet opinto-ohjelmastaan. Meillä on tästä valikoivuudesta kokemuksia omasta tasokurssijärjestelmästä, varsinkin sen alkuvaiheesta. Jatko-opiskelun rajoituksia merkitsevän yleiskurssin valitsivat syrjäalueiden oppilaat ja pojat rintamaiden oppilaita ja tyttöjä useammin koulumenestyksestä riippumatta. Jos ruotsin kieli tehtäisiin vapaaehtoiseksi, tämäntapainen sosiaalinen valikoivuus olisi enemmän kuin todennäköinen ja paineet etenkin murrosikäistä poikaa kohtaan olisivat hyvin suuret. Tällaisessa tilanteessa eivät mahdolliset tulevat tarpeet ja vanhempien ja opettajien mielipiteet paljoakaan painaisi, etenkin kun joukkotiedotusvälineissä on niin paljon ruotsin kielen taidon tarvetta vähättelevää aineistoa.

Vapaaehtoinen ruotsin kielen opiskelu tekisi opetuksen opettajille helpommaksi ja opiskelumotivaatio olisi varmaankin nykyistä keskitasoa korkeampi. Sen sijaan ei tutkimusten mukaan ole kovinkaan aiheellista odottaa, että tämä valikoitu oppilasjoukko oppisi yksilöinä sanottavasti enemmän kuin nykyisin. Elinkeinoelämä joutuisi mukautumaan muuttuneeseen tilanteeseen ja huolehtimaan nykyistä enemmän omilla toimenpiteillään ruotsin kielen alkeistaitojen tarpeen tyydyttämisestä. On myös perusteetonta olettaa, että ruotsin tekeminen vapaaehtoiseksi riittäisi huolehtimaan riittävästä ruotsin kielen taidosta maassamme, koska ruotsin kielen osaamistaso ei nykyiselläänkään ole riittävä tarvetutkimusten mukaan, vaikka kaikki opiskelevat ruotsia. Nykyisinkin on työelämässä ruotsin kielen taidon kohentamisen tarvetta.

Nykyisessä elinkeinoelämän tilanteessa näyttää perustellulta, että ruotsia ei epätoivottavien valikoitumismekanismien vuoksi tehdä vapaaehtoiseksi tai valinnaiseksi aineeksi. Sen sijaan on välitettävä asiallista, tosiasioihin perustuvaa tietoa ruotsin kielen merkityksestä työelämässä, valtiollisessa ja kansalaistoiminnassa. On syytä myös aktiivisesti edistää oppilaiden suoria kontakteja Pohjoismaihin ja suomenruotsalaiseen väestöön. Ruotsin kielen opetusta tulee kehittää niin, että korostetaan ja palkitaan kommunikoinnista ja sen yrittämisestä ilman että ilmaisun virheettömyydelle asetetaan kohtuuttomia vaatimuksia. Myös arvostelussa tulee palkita taidon edistymisestä, siitä mitä osaa, eikä kiinnittää liikaa huomiota siihen

missä on puutteita.

Kaikelle kielenopetukselle on suuria haasteita ja niihin vastaamiseksi etsitään jatkuvasti hyvin aktiivisesti ja ennakkoluulottomasti keinoja. Monia ideoita ja suunnitelmia on jo olemassa ja kokeilujakin on käynnissä ja käynnistymässä. Muiden kielenopettajien tapaan ruotsin opettajat voivat parhaiten vastata - ruotsin opettajat osittain hyvin ikäväsyisiin - haasteisiin uudistamalla opetuksen sisältöä, menetelmiä ja sävyä oppimismotivaatiota kohottavaksi. Itse haluaisin lisäksi korostaa tiedollisen oppimisen motivoimismahdollisuuksia: jos oppimme ymmärtämään paremmin miten oppiminen tapahtuu ja miksi siinä on vaikeuksia, osaamme helpottaa oppimista. Koulu on oppimista varten ja se, että oppilaat kokevat oppivansa ja osaavansa, voi olla mitä parhain motivaation luoja ja ylläpitäjä. Mielestäni ei pidä unohtaa seuraavaa mahdollisuutta: Pidä huoli oppimisesta, niin motivaatio pitää huolen itse itsestään.